

TERRA RUBRA

Full informatiu de la Vila de TARROJA - Any 20 - Novembre-desembre de 2011 - Núm. 133

EDITORIAL

El dia 21 de desembre Mariano Rajoy, candidat per al PP, pren possessió com a president de govern; i ara què?

Segons les primeres declaracions que el senyor Rajoy ha fet després de la seva elecció com a president, no semblen predir cap auspici tranquil·litzador. “El que ve és difícil”, ha dit, “hem de ser ràpids i àgils en les decisions”.

Sembla que el traspàs de poders entre secretaris de ministeris sortints i entrants s'està fent amb notable dificultat per l'exigència i el rigor en el compliment, en la veracitat de les dades i els comptes que es traspassen. Si per natural aquestes gestions, ja són una tasca àrdua, en temps de crisi i amb un nou rècord de 615.600 aturats al novembre, només a Catalunya, el mal pas es complica encara més.

Titulars de diaris i revistes, tertúlies radiofòniques, debats a la TV..., fa que voler-ho obviar es faci impossible.

El Govern català s'ha avançat en les retallades. La reducció de sous afectarà tot el funcionariat. Queda prohibit dir “Espanya ens roba” o “espoli fiscal” als plens del Parlament. Catalunya no és competent per

cobrar per recepta mèdica, segons el Govern central. El secretari d'Estat admet per primer cop que la Seguretat Social podria entrar en números vermells. Experts dels Països Catalans preveuen que l'arribada de la independència és difícil.

La pèrdua de confiança en els polítics creix, i el neguit del ciutadà és a tothora manifest. Cada cop que obrim els fulls del diari o que posem en marxa la TV, ens esferim i augmenta la por que cada dia siguem una mica més pobres, que anem perdem el que tenim encara, i que finalment arribem a perdre fins i tot la dignitat. Pobre país!

La mesa per les votacions generals, va ser constituïda per Lourdes Castellana, Quim Buil i Joan Coma (júnior).

NOTÍCIES

- Diumenge 30 d'octubre, l'Associació de dones "El Lilà" va organitzar un berenar per a tots els assistents a la reunió, la qual tractà temes d'interès per a l'associació.

- La festa de la castanyada va ser celebrada, com de costum, a la sala de la vila. Per entonar la vetllada es va projectar la pel·lícula "Avatar". Amb la seva projecció vam gaudir d'un bon film, petits i grans. L'hora d'inici de la pel·lícula va ser una mica tard, i l'hora de sopar es pot ben dir que va ser a deshora.

Castanyada

La Garbiana pagesa, per sort, va preparar un sopar per llepar-se els dits i l'Ajuntament va obsequiar amb les castanyes recentment torrades. La tertúlia es va allargar fins ben entrada la nit.

- Eleccions generals al Congrés de Diputats i al Senat, el dia 22 de novembre 2011

La mesa fou constituïda per Quim Buil, Lourdes Castellana i Joan Coma (junior). Aquest any no hi havia interventor.

Votants a la sala de la vila

RESUM DE L'ESCRUTINI A TARROJA DE SEGARRA

Escrutat:		100 %
Vots comptabilitzats:	90	62.5 %
Abstencions:	54	37.5 %
Vots nuls:	4	4.44 %
Vots en blanc:	0	0 %

VOTS PER PARTITS

PARTIT	VOTS	
CiU	33	38.37 %
PP	18	20.93 %
ERC - RI.cat / ESQUERRA	11	12.79 %
PSC-PSOE	6	6.97 %
ICV-EUiA	6	6.97 %
PxC	4	4.65 %
PIRATA.CAT	4	4.65 %
Eb	2	2.32 %
PACMA	1	1.16 %
PUM+J	1	1.16 %

● Dissabte dia 3 de desembre es va iniciar a Tarroja, un curs de “Cuina del món”, organitzat per l’Ajuntament. El ressò que ha tingut ha estat molt satisfactori. La vinculació dels membres de diferents països amb Tarroja ha fet possible que s’organitzés aquest curs de cuina en el qual durant tres dissabtes, es cuinaren receptes típiques de cada país.

El primer dissabte van iniciar el curs, l’Esterlina i en Mirón amb cuina de Romania. La Xisca i la Catalina van mostrar la seva habilitat amb la cuina mallorquina.

Esterlina i Miron a l'esquerra amb el grup d'assistents al curs

Catalina i Xisca en plena feina de cuineres

Els participants van ser una vintena, només el primer dia, i va ser tot un èxit. L’afluència de tarrogencs aliens al curs va voler treure el nas a la cuina per així satisfer la seva curiositat. Tots van ser invitats a fer un petit tast.

La segona classe serà el proper 7 de gener i el dia 4 de febrer, la tercera.

● Els tarrogencs estem contents perquè Tarroja creix.

Aquest mes de novembre es van instal·lar a una de les cases del carrer de la Bassa, Ramon Ros i Xisca Mora, juntament amb la seva filla Júlia, tot i que cada dia freqüentejaven la nostra vila, ara ja podem dir que hi són del tot instal·lats.

● El passat dia 26 de novembre va obrir els ulls per primera vegada, en Jan, fill de l’Ignasi Artigas i de la Nadine Kock. Va arribar amb moltes ganes de ser un més de la colla. Moltes felicitats als jiosos pares!

FELICITACIONS D’ANIVERSARI

Terra Rubra vol felicitar a tots els padrins que han complert anys durant el 2011. Desitgem de tot cor poder-los felicitar de nou l’any que ve. Felicitats per acompanyar-nos a tots:

Laieta Linares de cal Pont, 101 anys; Àngela Torra de cal Bord, 100 anys; Ramona Cama de cal Camps, 92 anys.

NADAL

Talment com un bell poema,
que el poble, de tant contar,
ha fet seu i no té amo;
hem fet nostre el vell Nadal.

És un misteri, una falla,
una foguera a l'hivern...
Si no tenim llenya, mare,
amb què ens escalfarem?

Me n'han explicat uns altres;
bellíssims, engrescadors!
però el de l'avi em fa més peça,
i és el que m'escau millor.

Com serà el Nadal que vindrà, que
escombrarà el que coneixem?
Millor no veure-ho, que potser el farem
de pedra, inexpugnable,
segur..., i sense llenya.

F. Pascual Greoles
del seu llibre *Soca d'olivera*

Pessebre artesà a la sala de la vila

UNA PINZELLADA A LA HISTÒRIA DE NADAL

Nadal és la festivitat cristiana que comprèn el temps entre l'advent i l'epifania. És, juntament amb la Pasqua, la festa cristiana més important. S'hi celebra el naixement de Jesús.

Malgrat el seu origen marcadament religiós, Nadal ha esdevingut una tradició que se celebra arreu del món, fins i tot per gent que no pertany a aquesta religió, com és el cas de la Xina i el Japó.

Nadal als països catalans disposa de les seves particularitats pròpies. Un exemple és la realització del pessebre i una altre el tió de Nadal (tradició única nostra). També ho és el fet de celebrar Sant Esteve, el dia després de Nadal, per poder-se reunir així amb l'altra part de la família amb qui no s'havia pogut estar per Nadal.

També és molt típic anar a veure els Pastorets, representació teatral centrada en l'adveniment de Jesús.

Com a fet diferencial de la Nit de Nadal, especialment a Mallorca, encara que la tradició es manté també viva a l'Alguer i Barcelona, s'interpreta el Cant de la Sibil·la, que és un drama litúrgic i cant gregorià que s'interpreta a matines, i que relata com serà la fi del Món i *lo jorn del judici*.

El **Tió de Nadal** és un dels elements de la mitologia catalana i una tradició molt arrelada a Catalunya, i també als veïns de l'Aragó. En el seu origen era només un tronc

Sala de la vila. Tots a punt per fer cagar el tió.2010

de llenya per alimentar la llar de foc. Els regals que el tió cagava no eren ni joguines ni llaminadures, eren l'escalfor i la llum que proporcionava a cada família que es trobava reunida a la vora de la llar de foc.

Avui, és un tronc que sovint es decora posant-li potes i altres elements que simulen una cara somrient que sovint es corona amb una barretina vermella.

Es tracta d'una tradició amb segles d'història, inicialment relacionada amb la natura, la fertilitat i el solstici d'hivern.

Se'l fa cagar fent-li cops repetidament amb un bastó, que simula el tradicional burxador

de la llar de foc, alhora que se li canta una cançó tradicional que fa referència a l'avinentesa. El foc, per animar-lo, cal remoure les soques o tions i també cal furgar o atiar, retirar la cendra i ventar-lo per fer córrer l'aire a través de les ascles que cremen. El fet és que, tampoc el tió s'ha escapat de la nostra societat consumista i a poc a poc també ha anat cagant més coses i elevat el seu valor, tot i que els grans regals, sempre els porten els Reis Mags.

La cançó del tió que els infants canten mentre el colpegen pot ser diferent a cada indret de Catalunya, a cada poble i fins i tot a cada família.

A Tarroja, cap als anys cinquanta, se solia cantar:

*“Caga tió,
ametlles i torrons
no caguis arengades
que són salades,
pixa vi blanc,
patim, patam...”*

JOSEFINA CARULLA I PORTA

Full informatiu de la Vila de Tarroja

Consell de Redacció: *Josefina Carulla, Narcís Saladrígues i Mercè Torra.*

Col·laboradors: *Jeroni Artigas, Josep M. Llobet, Ramon Castellà, Jaume Secanell, Alba Vallés, Núria Verdés i Ramon M. Verdés.*

Correcció: *Servei Comarcal de Català del Consell Comarcal de la Segarra*

<http://www.terrarubra.net>

c/e: revista@terrarubra.net

Els articles publicats reflecteixen únicament l'opinió de qui els signa.

Núm. de compte de Caixa de Terrassa: 2074 0141 20 3211764105

Edita: «**Comissió d'Estudis Tarrogencs**»
C/ de l'Església, 1 - Tel. / Fax 973 52 00 65
25211 TARROJA

Muntatge i impressió:

Saladrígues, S.L. - Ctra. de Preixana, s/n - 25250 BELLPUIG

Dip. Legal: L-2107 - 1990

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Presidència**

**Consell
Comarcal
de la Segarra**

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS
Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Ajuntament
de Tarroja

LA CRIPTA DEL PARC GÜELL DE BARCELONA FETA PER GAUDÍ

Vaig escoltar els comentaris que feia una guia turística a un grup de turistes que visitaven el Parc Güell de Barcelona, construït per Antoni Gaudí. Es trobava davant de la construcció que es pot veure a la fotografia que encapçala aquest escrit.

Els deia que era una rotonda i que "aquesta rotonda l'havia fet en Gaudí perquè hi poguessin fer la volta els carruatges que hi entraven amb els cavalls".

A mí se'm va fer molt estranya l'explicació. M'ho vaig mirar atentament i vaig constatar que un carruatge tirat

per cavalls allí no hi podia fer la volta. Per tant -vaig pensar- hi deu haver alguna altra explicació.

Vaig fer investigacions i una de les persones a qui vaig fer la consulta va dir-me que aquella construcció era un "elefant".

Cripta del parc Güell

Un elefant? -li vaig insistir-.

Sí, sí, va dir-me, és un elefant. Un elefant- vaig comentar-li- es caracteritza per la trompa. On veus tu la trompa?

La trompa -va replicar- no hi és, però les quatre potes sí.

El meu interlocutor n'estava convençut i feia diverses teories sobre aquesta qüestió.

Un dia vaig anar de visita al monestir de Sant Miquel de Cuixà, lloc relacionat amb la cultura catalana i Catalunya, actualment sotmès a l'administració política de França. Vaig veure la cripta d'aquest monestir i em va venir al cap la cripta del Parc Güell que havia fet construir Gaudí.

Aquesta cripta té unes explicacions molt interessants pel seu significat, ja que té algunes observacions de caràcter hermètic relacionades amb els dons de l'Esperit Sant - segons em va dir un estudiós de la Catalunya Nord-, i també, arquitectònicament, pel fet de ser una cripta feta amb una columna central.

Aquesta explicació em va semblar més convincent que no pas les anteriors.

Vaig fer-me una sèrie de raonaments al voltant de dos fets:

Com és que no expliquen això els guies turístics catalans que ensenyen la cripta del Parc Güell als milers de turistes que visiten Barcelona i per tant la capital de Catalunya?

Vaig pensar que probablement i des de determinades instàncies acadèmiques, es vol amagar l'hermetisme de l'obra de Gaudí i, també, evitar parlar d'uns territoris de cultura catalana, com és el cas de Sant Miquel de Cuixà, que va ser annexionat a França i dels fets històrics que ho va motivar.

Se'm fa evident que un poder fàctic està descatalanitzant i adulterant el patrimoni arquitectònic català i tergiversant l'obra d'Antoni Gaudí.

Sant Miquel de Cuixà, cripta

L'altra, queda clar que un determinat tipus de persones, autòctones que viuen aquí i forasters que venen a fer-hi turisme, s'empassen totes les explicacions que els donen sense pensar-s'ho. Sense raonament.

Una de les característiques negatives de la nostra societat actual és aquesta actitud de "credulisme irracional". Creure, només pel fet que ho diu una autoritat acadèmica, en molts casos engendrada en un temps de censura en què s'ensenyava allò que convenia que fos cregut, més que no pas allò que era de Veritat. Es va abolir la censura, però ens va deixar els acadèmics censurats. Tenim, com a conseqüència de tot això, un problema de seny, de criteri propi que ens forgi una consciència raonada i també de mentalitat.

Hi ha persones que saben pensar, hi ha persones que necessiten creure.

Jo voldria ser dels que pensen, però encara no em conec prou a mi mateix.

JORDI SALAT

Bloc Vernacle

<http://vernaclistes.blogspot.com>

EL MATRIMONI SECRET DE DIEGO COLOM

Existeix un document, datat el 12 de maig de 1520, arran d'un pacte tingut entre Diego Colom i el seu germà Ferran, per mitjà del qual el primer s'obligà a pagar dos-cents mil maravedís a l'any, a canvi de la renúncia de l'altre a l'herència paterna. També resulta una compensació per tal de fer de procurador, i de negociar amb la Corona els interessos familiars. Àdhuc pel fet d'haver anat a Roma a defensar el plet incoat per Isabel de Gamboa, per incompliment de paraula de matrimoni "a iuras". Tal i com podem apreciar a l'escriptura: "*después de yr dos vezes a Roma en defension del pleyto que doña Isabel de Ganvoa me puso e movió*".¹

L'esmentat document, notablement curiós, podria desenterrar un plet que emmirallaria nexes oblidats. Aquells que Isabel de Gamboa –que en alguns textos d'història transcriuen com a Samba- va gaudir d'una relació sentimental amb Diego Colom, amb la conseqüent promesa de matrimoni per mitjà d'un jurament de fidelitat. D'aquesta relació, en va néixer un infant, l'octubre de 1508, anomenat Francesc.

Abans del Concili de Trent, el matrimoni secret o pactat era corrent entre parelles, sobretot a les classes socials altes, en les quals els homes eren cavallers. El sol jurament de fidelitat donat a la dama sobre un reliquiari es considerava vàlid, encara que el compromís no es fes públic. Constituïa una fórmula que servia per a mantenir una relació amorosa exempta de prejudicis

morals, basada en el consentiment mutu. També era un recurs per pal·liar la tirania exercida per moltes famílies sobre els fills: casar-los contra la seva voluntat amb persones adients als interessos familiars. O pels monarques amb el dret de pactar els matrimonis nobles o per altres compromisos socials. El matrimoni secret estava contemplat en el recull jurídic dels Usatges de Catalunya i, encara que es considerava vàlid, estava sotmès a tota una sèrie de penalitzacions, com la privació d'herència. Podríem citar, com a exemple el conegut matrimoni secret de Margarida de Prades, vídua del Rei Martí l'Humà, amb el cavaller Joan Vilaragut. Una relació de la qual

Diego Colom

1. Escribania de Alonso de la Barrera. Arxiu de protocols Notarials de Sevilla.

---

nasqué un infant, Joan Jeroni, que fou confiat a la coneguda família barcelonina de Bernat de Cassassaja.

Pensem que l'incompliment de la paraula de casament amb na Gamboa per part de Diego Colom es degué, possiblement, a la imposició reial del seu casament oficial amb la neboda del duc d'Alba, Maria de Toledo, celebrat també en el mateix any 1508. Segurament per considerar el monarca que era més adient als interessos de l'Estat. I això va comportar el dret de rèplica d'aquesta dama per tal de legalitzar la seva situació social i la del seu fill. Van fer arribar la queixa fins al Vaticà, Plet que es va resoldre al seu favor solament pel que fa a l'infant, a qui Diego decidí reconèixer i emportar-se junt amb la seva família a l'illa de Santo Domingo, on aconseguí anar a viure en ser restituit dels càrrecs d'Almirall, Virrei i Governador de les Índies. Posteriorment, na Gamboa es va casar amb Martí Ruis de Arteaga, conegut com Petit Salazar.

Aquesta dama amb la qual Diego va establir una relació afectiva, era familiar de Joan López de Gamboa, senyor de la vila de Pals, capità de Torroella de Montgrí, i cavallerís major dels Reis Catòlics. Aquest estigué casat amb Isabel de Mendoza i amb Elionor de So i de Castre, vídua de l'Almirall català Bernat de Vilamarí.

També podríem relacionar-lo amb Joan Xo de Gamboa, que fou armat cavaller per la reina Joana i anomenat noble capità general pel comte d'Empúries, el 4 de gener de 1467, en plena guerra civil de la Generalitat de Catalunya contra Joan II. Aquestes gestes foren destacades pel secretari de la Reina, en Bartomeu Serena.²

“Catedral Metropolitana Santa María de La Encarnación, Primada de América”. És el principal monument de la capital dominicana, es troba en el Parc Colom, enfront del Monument a Cristòfor Colom. És l'església més antiga del Nou Món. La primera pedra va ser col·locada el 1510 per Diego Colom (fill de l'Almirall).

És important ressaltar la relació dels Colom amb la Gamboa, tant abans com després de la descoberta del Nou Món. Ja hem dit que, durant el període de la guerra civil catalana, en Joan López de Gamboa era senyor de la vila de Pals, i capità encarregat de la defensa de la fortalesa de Torroella de Montgrí. En aquest lloc trobem localitzats els navegants Eanes o Yáñez,³ que és on deuria anar l'Almirall Colom per tal de retrobar-se i aconseguir ajuda per portar a terme l'exploració atlàntica. Una relació mantinguda també posteriorment, tenint com a acompanyants dels seus viatges Martín de Gambota, que feia de missatger a l'anomenar senyor de Pals.

---

2. Fidel Fita, Los Reys d'Aragó i la Seu de Girona des de l'any 1462 fins al 1482, La Renaixença, Any II núm., 14, Barcelona, 15 d'agost de 1872.

3. Núria Coll Julià, Vicente Yáñez Pinzón descubridor del Brasil, corsario en Catalunya, Hispania, Institut Jerónimo Zurita. C.S.I.C., t. XL:

Llibre dels Usatges

Segons podem deduir de les cartes dirigides al seu fill Diego: una datada a Sevilla al 28 de novembre de 1504: “el portador de esta és Martín de Gamboa y con el escribo a Juan López y enbio crehencia”. L'altra carta, datada també a la mateixa ciutat l'1 de desembre del mateix any. “con Martín de Gamboa habia quatro dias que yo le torne a escribir, y veriadades la carta de Juan Lopez con la tuya.”⁴

No sabem quina hauria estat la decisió final de l'Almirall Colom en el cas d'haver sobreviscut per decidir la formalització del matrimoni del seu hereu. En tenim referència que ho volia fer “en lo de tu casamiento, si sus Altezas te fablan o mandan hablar, responde que yo suplico a sus Altezas que manden que esté suspenso hasta que Nuestro Señor me traya”, segons consta en un Memorial dirigit al seu fill abans d'iniciar el seu últim viatge a l'any 1502.⁵ Podem apreciar, per tant, que Diego es veié forçat a incomplir el jurament donat a na Gamboa sense el suports patern i que, obeint ordres del rei, es va casar amb na

Maria de Toledo, amb qui tingué fills. Essent primogènit Lluís Colom, malaurat tercer Almirall d'Índies que acusat i empresonat, moriria a la penosa captivitat d'Oran.

Un “testimoni” d'aquesta relació es podria contemplar, possiblement, a la catedral de Sevilla. Al lloc en què suposadament,⁶ reposen les despulles de l'Almirall Colom, hi ha una capella coneguda com l'altar de la “gamba”. Deduïm que pot ser la “Gamboa”, per bé que l'explicació escrita ens digui que pren aquest nom d'un retaule de Lluís de Vargas, d'estil rafaelesc, que representa una al·legoria de la genealogia de Crist i el misteri de la Immaculada Concepció, corresponent a la primera meitat del segle XVI. En aquest sentit és notable l'esforç d'una cama d'Adam que figura en el primer pla. El pintor de Sant Cristòfor que hi ha en el mur, Pérez de Alesio, digué sobre aquesta qüestió: “piu vale la tua gamba che tuto el mio Sant Cristoforo”, la qual cosa considerem un símil per tal de poder posar en relleu la relació implícita entre gamba i Gamboa

Aquesta sospita se'ns acaba de fer palesa en comprovar que la sepultura de Diego Colom descansà en una uma col·locada en el panteó dels arquebisbes de Sevilla, el mateix indret que la del bisbe, que no fou d'aquest diòcesi, Judas Tadeo Romo i Gamboa.

ALBA VALLÈS I FORMOSA

4. Consuelo Varela, Documentos, textos relaciones, cartas y memoriales, Alianza Editorial, Madrid, 1982. Documentos LXXII.

5. Memorial de l'Almirall Colom al seu fill Diego. BRAH: Còpia a la col·lecció Vargas Ponce 9/4227.

6. Consultar la polèmica establerta amb Santo Domingo sobre les restes de l'Almirall Colom.

BENVINGUDA L'AIGUA DEL CEL

Entre crisi i crisi, cada any hem de parlar de la crisi per manca d'aigua del cel. És una repartició desigual. En aquest mes d'octubre han arribat a caure veritables aiguats, i que han fet destroces. I els ha fet arreu de Catalunya i jo llegia en el diari que en diferents punts assolien de 40 a més de 100 litres, mentre que en un lloc com Cervera en van recollir 3 litrets. Això no s'hi val. És clar que aquí no van fer mal. Tres litres! No poden abonyegar ni un pot.

Ens tracta molt malament l'aigua del cel. "Al meu país no sap ploure", canta en Raimon, referint-se a la se-

Tarroja nevada, any 1962

quera i, com a alternativa, les inundacions. No plou a gust de tothom, fa segles que la gent s'exclama. En sorgí un de més precís: "Hauria de ploure PER FEIXES"

No rutlla prou la dessalinització, els envasaments que es queden a mig o que vessen amenaçant una catàstrofe.

No és a la Segarra sol. L'aigua alterna amb el desert. En un desert no plou gens ni mica. O haurem de dir-ho a l'inrevés. A base de no ploure es converteix en un desert i no deixa ploure. Quina cosa és primera que l'altra? Quina cosa és conseqüència? És a dir, què va ser primer: l'ou o la gallina?. En el cas de la Segarra estem ben proveïts de gallines. Potser ens falten porcs encara perquè sigui sostenible tot plegat, més equilibrat.

DIONÍS PRAT

Raig de canals

OCELLS AL NOSTRE TERME (XXI)

Picot verd (*Picus viridis*)

El verd és el picot més abundant de Catalunya i, també, de la Segarra. A diferència d'altres picots, aquest no està tan associat als boscos i altres masses forestals, i és fàcil de trobar a espais oberts amb només presència d'arbres dispersos.

Així doncs, el podem trobar a camps d'ametllers, bosquets de ribera a la vora del Sió (on compartirà hàbitat amb l'altre picot segarrenc, el garser gros) i, fins i tot, als camps de cereal. Només que hi hagi algunes alzines o ametllers a prop, ja en tindrà prou.

Com el seu nom indica, aquest ocell, de mida força gran, és de color verd, amb el capell vermell. No obstant això, és més fàcil de sentir que de veure, ja que té un fort crit molt característic que el fa inconfusible.

Com que resideix tot l'any a casa nostra, es pot veure en qualsevol moment tot passejant pels nostres camins i camps, bé picant els troncs en busca de cucs o bé amb el seu vol ondulant i el crit que anunciarà la nostra presència.

Falcó mostatxut (*Falco subbuteo*)

El falcó mostatxut és un petit rapinyaire, de la mida aproximada d'un xoriguer, però molt més discret i difícil de veure. És un ocell migrador, que només ens visita en l'època de cria, des de finals del mes d'abril fins a començaments d'octubre.

Per tal d'identificar-lo, ens haurem de fixar en el seu dors fosc, pit piguejat i plomes de la panxa de color vermell.

És un ocell d'espais oberts, al qual agraden els camps de secà amb petits arbres dispersos, com els ametllers que hi ha entre el cereal a la Segarra.

Per veure'l, s'ha de tenir molta sort. El millor és voltar pels camps durant l'estiu, i llavors potser aixecarà el vol des del seu posader a la punta d'un arbre i volarà en busca d'insectes o petits moixons dels quals s'alimenta.

CARLES GRANDE

LA CRISI TOCA A TERRA RUBRA

Crisi econòmica, retallada a l'estat del benestar, molta indignació en alguns sectors, tots ho patim d'alguna manera, però quedem desagradablement sorpresos quan la crisi toca directament a casa nostra.

Terra Rubra fa una pila d'anys que no augmenta la quota, hem anat mantenint el nivell i la qualitat gràcies a la bona voluntat dels qui, generosament, ens proporcionen articles i dedicació de molt temps personal, per tirar endavant. Les institucions, fins ara, ens han donat suport amb aquell cop de mà de gràcia, per poder publicar i arribar a final d'any, sense guanys i sense deutes.

Culpabilitzem la crisi que passeja per arreu, com la boira que sovint, durant l'hivern, patim a la Segarra.

Aquest any la Generalitat ens ha denegat la subvenció, diu que han filat més prim i que la nostra revista no compleix amb les bases exigides. Res a dir, ella fa la norma i la resta passem pel rasant.

De moment podem editar el número actual, que tanca un cicle de vint-i-un anys, al servei de la cultura, de la informació, de la història local i comarcal i sobretot de la investigació i la divulgació del tema colombí.

Hem estat tots aquests anys al peu del canó, no hem estalviat sacrificis, ni

generositat personal per avançar en el camí que ens havíem traçat, ho hem fet amb il·lusió i amb ganes de servir a tots els socis de Tarroja i de fora vila. Tenim, però, sobretot un deure molt important amb els que durant tots aquests anys han col·laborat amb nosaltres, sense cap ànim de lucre, gràcies a ells hem pogut publicar puntualment la revista.

Ara, ens toca asseure'ns tranquil·lament i fer repàs. Encara tenim ganes de continuar, veurem com.

Avui ens cal agrair a tots els socis i col·laboradors el seu suport, però també ens cal recordar que, entre tots, amb una petita col·laboració econòmica, podem seguir. La nostra revista és humil, i l'aprofitament de recursos i la gestió equilibrada ens ha permès arribar fins aquí.

Agraïrem els subscriptors que no estiguin al corrent que posin al dia la seva quota de subscripció.

Apel·lem a la voluntat dels qui amb ganes, ens puguin donar la mà per fer nous plantejaments per l'any que ve, i donar continuïtat en la mida que les possibilitats econòmiques ens ho permetin.

Moltes gràcies a tots!

**Bon Nadal i felicitat entrada a
l'any 2012 !**

OPINEN ELS NOSTRES LECTORS

“HI HAURAN CALERS”

Un del problemes de la democràcia rau en la cacera de vots per part del partits polítics. Els especialistes en aquesta matèria ens assabenten que es tracta d'un dret legítim, potser sí, encara que jo no ho tinc tan clar, atès que, almenys a Espanya, aquesta pràctica, portada a l'extrem, ens ha dut a la ruïna econòmica. D'exemples en tenim a dojo : Trens d'alta velocitat, gairebé a tot l'Estat, sense cap estudi previ de viabilitat ; aeroports, de costos prohibitius , orfes d'usuaris ; autopistes que travessen territoris, on la circulació diari de vehicles es troba sota mínims i una extensa llista de disbarats que no crec necessari esmentar per a no allargar-me massa.

Milers de milions d'euros llençats a les escombraries i tot per acontentar, fer feliços determinats ciutadans i, de retruc, aconseguir-ne els vots, ja que, en el fons, aquesta és la mare dels ous. És a dir, malbaratar diners públics en benefici dels partits sense tenir ni el més mínim sentit d'estat.

Fa pocs mesos el ministre de Foment aparegué per TV, i altres mitjans, i confessà que l'Ave que travessa Castella-la Manxa, d'oest a est, només gaudia d'una ocupació que no ultrapassava els nou viatgers diaris i, per acabar-ho d'adobar, el secretari d'infraestructures del transport, del mateix

ministeri, també ens informava, amb to trist i penedit, que l'aeroport d'Oscà mai s'hagués hagut de construir, però que la gent d'aquella província, li ho demanava amb insistència. Se n'adonen del què han fet? Se n'adonen de l'enorme cost de tantes obres innecessàries i de la hipoteca de futur que suposa els caríssims manteniments? Sí, i tant que se n'adonen ara que el mal ja està fet. Solució : retallades. Que paguin justos per pecadors, com sempre.

Per fi, la Unió Europea ha declarat “el corredor ferroviari del Mediterrani” obra prioritària. Ara bé, Foment, reprement la vella idea del “Café para todos”, i la cacera de vots, ha presentat un projecte, també aprovat per la Unió Europea, de xarxa ibèrica –incloent-hi Portugal– de transport per ferrocarril, tan extens, que emmascara, difumina, la connexió pel litoral mediterrani, on es genera el 60% de l'exportació de l'Estat espanyol. El sentit comú, si és que encara els en resta una engruna als responsables de Foment, hauria de ser suficient perquè prenguessin la decisió d'emprendre la construcció, d'aquest corredor, amb preferència sobre el macro projecte. Serà així ? La realitat política que Ses Illes, Múrcia i el País Valencià són governats pel PP i potser també Andalusia, a les properes eleccions, podrà esdevenir determinant, atesa la més que

---

---

previsible victòria d'aquest partit? Un altre interrogant: tindrem calers disponibles per fer front a una obra tan costosa?

Tant a la Generalitat com a la “FerrMed” se'ls presenta molta feina i hauran de treballar de valent, no sigui que l'endèmica concepció radial del Km. 0 s'acabi imponent. Confiem que no.

ANTONI MOLINÉ

SISTEMA MONETARI A L'ÈPOCA DELS REIS CATÒLICS

L'ús del paper, com a moneda, a Espanya es va començar a estendre en temps de Carles III, cap a 1783, emprant l'expressió “metal·lique”: 500 reales de **vellón** (aliatge d'argent).

Fins llavors, la base del sistema era els tres metalls: or, argent i coure. De manera que al segle XV, per als regnes de Granada, Castella i Aragó/Catalunya podem fer un quadre molt simplificat perquè sigui més entenedor, de les seves denominacions:

Metall	or	argent	coure
Granada	dinar	dirhem	morabatí
Aragó/Catalunya	florí	croat	morabat-pugesa-ardits
Castella	ducado/castellano	real	Maravedí

L'or, ideal per als reis, era la dot per a la seva filla, una campanya militar, etc.

L'argent, per a la noblesa i l'alta burgesia, que ja n'hi havia a Catalunya, arrendar finques, un molí,...

El coure, circulava entre el poble per a ús quotidià, els salaris es cobraven en pugeses o morabatins i, si podien,

es guardaven les de plata o d'or com a estalvi.

En el viatge d'En Colom, la reina (qui diu els Reis Catòlics) ordenà a lluis Santangel traspasar un milió i mig de maravedís a compte de despeses de l'expedició.

Totes les històries d'Espanya i les enciclopèdies coincideixen a afirmar aquest succés.

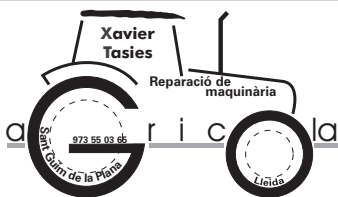
És com dir “Avenci a En Colom dues saques de monedes de coure”. Està més ben dit: Entregui una capsa amb quinze mil croats i, encara millor, a compte del compromís aquí va una bossa amb 800 florins, que és el que de ben segur va ordenar la Corona. Les quantitats són imaginàries, perquè aquesta anàlisi només tracta de demostrar el manegament històric per crear confusió, ja que “maravedís”, ves a saber de quin regne parlen, perquè dir florins o croats, que és el que Santangel administrava, es veu ben clar qui paga, i cal amagar a la posterioritat la procedència del finançament.

L'any 1492, la paraula milió no era coneguda, tampoc hi havia milionaris. Imagino En Santangel fent muntets de 100 maravedís fins a 1.500.000; per més o menys fóra tan absurd com si ara a l'ordre de pagament hi digués: “pagueu al portador 15.000 monedes de deu cèntims d'euro”.

XAVIER TREPAT I TREPAT

Pessebre al carrer Baix. La família Verdés, del mateix carrer, cada any puntualment, prepara el naixement a l'empar d'un cup obert, que fa d'establia a la família de Betlem

Tel. 973 53 16 73 - Part. 973 53 16 06 - Av. Mil·lenari, 38 - 25200 CERVERA

Hostal
Jaumet
Fundat el 1890
TORÀ

Ctra. Barcelona-Andorra, s/n
Tel./Fax 973 47 30 77
25750 **TORÀ** (Lleida)

www.hostaljaumet.com
info@hostaljaumet.com